EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
AEGEAN REGION CHAMBER OF INDUSTRY

AYLIK EKONOMİ BÜLTENİ

KASIM 2018

Sayı 67

İçindekiler

Yönetici Özeti-Küresel Ekonomi 1
Yönetici Özeti-Türkiye Ekonomisi 2
Küresel Ekonomideki Gelişmeler 3
Dünya Ekonomisi 3
ABD 4
Euro Bölgesi-AB 4
Almanya 5
İngiltere 5
Japonya 6
Çin 7
Hindistan 7
Güney Kore 8
Brezilya 8
Rusya 9
İmalat PMI İncelemesi - Ekim 2018 10
Döviz Kurları İncelemesi - Ekim 2018 11
Teknoloji Gündemi 12
Türkiye'deki Güncel Ekonomik Gelişmeler 13
Enflasyon-Ekim 2018 13
Sanayi Üretim Endeksi-Eylül 2018 14
Hane Halkı İşgücü Verileri-Ağustos 2018 15
Kapasite Kullanım Oranı-Ekim 2018 16
Ödemeler Dengesi-Eylül 2018 17
Güven Endeksleri ve Bütçe 18
Dış Ticaret Verileri-Eylül 2018 19
Temel Ekonomik Göstergeler Tablosu: Türkiye 20
Temel Ekonomik Göstergeler Tablosu: İzmir 21
Ülke İncelemeleri XXXV: Peru Cumhuriyeti 22

YÖNETİCİ ÖZETİ

KÜRESEL EKONOMİ

- Küresel ekonominin yavaşlamakta olduğuna dair işaretler güçleniyor. 2018 üçüncü çeyreğine ilişkin büyüme verilerinin gelişmiş ekonomiler de dahil olmak üzere pek çok yerde beklentilerin altında gerçekleşti.

- Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's, ticaret gerilimleri ve daralan likiditeyi gerekçe göstererek küresel büyümenin yakın gelecekte yavaşlayabileceğini açıkladı ve büyüme tahminlerini aşağı yönlü revize etti.

- Küresel petrol fiyatlarındaki dalgalanmalar devam ederken, OPEC, aylık raporunda 2019 yılındaki petrol talebinin beklenenden hızlı daralabileceğini açıkladı.

- Küresel ölçekte de derin etkileri bulunacağı öngörülen ABD'nin İran'a yönelik ikinci aşama yaptırımları devreye girdi. İran'ı bölgede yalnızlaştırmayı amaçlayan ve petrol, bankacılık, finans sektörlerini hedef alan söz konusu yaptırımlardan, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 8 ülkeye geçici olarak muafiyet tanındı.

- İtalya'nın mali durumunun giderek kötüleşmesi AB için önemli bir sorun haline gelmeye başlarken, Euro Bölgesi ekonomik büyümesi de üçüncü çeyrekte beklenmedik bir şekilde son 4 yılın en düşük düzeyine geriledi.

- Uzlaşma aşamasına geldiği açıklanan Brexit, ülkenin geleceğine zarar vereceği gerekçesiyle 6 Bakanın istifasına sebep oldu ve İngiltere'de siyasi bir deprem etkisi yarattı. Söz konusu gelişmeler sonucu Sterlin'in Dolar karşısındaki kayıpları güçlendi.

- Japonya'da GSYİH'nın 2018 3. çeyrekte yıllık bazda yüzde 1,2 gerilemesi, 2018 yıllık büyümesinin de beklentilerin altında kalabileceğine işaret etti.

- Ticaret savaşlarının sonlandırılmasına yönelik henüz somut bir gerileme kaydedilmemişken, savaşın olumsuz bir etkisi olarak Çin Yuan'ı Dolar karşısında, Mayıs 2008'den bu yana en düşük düzeyine gerileyerek, kritik seviyelere ulaştı.

- Hindistan ihracatı Nisan-Ekim aylarını kapsayan mali dönemde, yıllık bazda yüzde 17,2 gibi dikkat çekici bir artış yakaladı. Ancak, yüksek petrol fiyatları ithalatın da artmasına sebep olduğundan dış ticaret açığı Hindistan için hala önemli bir sorun olarak değerlendiriliyor.

- Brezilya Devlet Başkanı seçimlerini aşırı sağcı aday Jair Bolsonaro'nun kazanması yeni bir devrin başlangıcı olarak değerlendirildi. Yeni dönemin, Brezilya'nın ekonomik ve siyasi politikalarında da dikkat çekici bir değişiklik yaratması bekleniyor.

- Rusya'da GSYİH'nın, 2018 üçüncü çeyrekte beklentilerin bir miktar altında kalarak yıllık bazda yüzde 1,3 artış kaydetmesi, 2018 ve 2019 büyümesinin de tahminlerden sapabileceğine işaret ediyor.

YÖNETİCİ ÖZETİ

TÜRKİYE EKONOMİSİ

- **Enflasyon Oranı;** Ekim ayı enflasyon oranı; yıllık TÜFE'de %25,24, Yİ-ÜFE'de %45,01 oranında gerçekleşerek son 15 yılın zirvesine ulaştı. Bir önceki aya göre TÜFE'de %2,67 oranında ve Yİ-ÜFE'de %0,91 oranında artış yaşandı.

- **İşsizlik Oranı;** 2018 yılı Ağustos ayı işsizlik oranı geçen yılın aynı ayına göre, 0,5 puan artışla %11,1 oranında gerçekleşirken, istihdam edilen kişi sayısı 490 bin ve işsiz sayısı 266 bin kişi arttı. Genç nüfusta işsizlik oranı %20,8 seviyesine yükseldi. Yani her 5 gençten biri işsizdir.

- **Sanayi Üretim Endeksi;** 2018 yılı Eylül ayında yıllık bazda %2,7 oranında azaldı. Kapasite Kullanımı bir önceki aya göre, 2018 yılı Eylül ayında 1,60 puan azalarak %76,2, 2018 yılı Ekim ayında 0,80 puan azalarak %75,4 seviyesine geriledi.

- **Dış Ticaret Açığı;** 2018 yılı Eylül ayında, geçen yılın aynı dönemine göre %77,1 oranında azalarak 1,9 milyar Dolar kaydedildi. İhracat %22,4 oranında artarak 14,5 milyar Dolara yükselirken; ithalat %18,3 oranında azalışla 16,3 milyar Dolar seviyesine geriledi.

- **Cari İşlemler Açığı;** 2018 yılı Eylül ayında piyasa beklentilerinin biraz altında 1,8 milyar Dolar ile fazla verdi.

- **Bütçe;** 2018 yılı Ocak-Ekim döneminde 62,1 milyar TL açık verdi. Aynı dönemde bütçe gelirleri %19,5 oranında artarak 609 milyar TL, bütçe giderleri ise %23,3 oranında artarak 671,1 milyar TL olarak kaydedildi.

- **Güven Endeksleri;** 2018 yılı Ekim ayında, Reel Kesim Güven Endeksi 2,0 puan azalarak 87,6, Tüketici Güven Endeksi, %3,4 azalarak 57,3, Ekonomi Güven Endeksi %4,8 azalarak 67,5 seviyesine geriledi.

- **PMI ve CDS;** 2018 yılı Ekim ayında İmalat Sanayi Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI) 44,3 düzeyinde gerçekleşirken, CDS ise 378 değerine ulaştı.

- **Faiz Oranları;** TCMB, Eylül ayında faizi beklentilerin üzerinde %17,75'ten %24'e yükseltmişti. 25 Ekim'de gerçekleştirdiği toplantısında, politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranını %24'te sabit tuttu.

DÜNYA EKONOMİSİ

Dünya ekonomisinde Kasım ayında; beklenenden zayıf gelen büyüme verileri, ufukta görünen resesyon riski ve petrol fiyatlarındaki dalgalanmaların gündem oluşturdu.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's, global ölçekte likidite daralması ve artan ticaret gerilimlerinin olumsuz seyrini sürdürdüğünü belirterek küresel büyümenin yakın gelecekte yavaşlayabileceği konusunda uyarıda bulundu. Kredi derecelendirme kuruluşunun bir önceki öngörülerinde küresel ekonomik büyümenin 2019 ve 2020 yıllarında yüzde 3,3 oranında gerçekleşmesi beklenirken, yeni öngörülerde yüzde 2,9 düzeyinin altında gerçekleşebileceği açıklandı. Kuruluşun açıklamasına göre, küresel ticaretteki yavaşlama ABD ve Çin'le birlikte, Japonya, Güney Kore ve Almanya gibi lider konumdaki diğer ekonomileri de olumsuz etkileyebilir.

2018 üçüncü çeyreğine ilişkin büyüme verilerinin gelişmiş ekonomiler de dahil olmak üzere pek çok yerde beklentilerin altında kalması, yakın geleceğe ilişkin belirsizlikleri güçlendiriyor. Jeopolitik risklerin ve ticaret savaşlarının olumsuz etkisinin öngörülenden kötü olduğuna işaret eden söz konusu durum, küresel ekonominin krize sürüklenmekte olduğuna dair endişeleri de artıran bir gelişme olarak değerlendirildi.

Küresel petrol fiyatlarındaki dalgalanmalar devam ediyor. Kasım ayı içerisinde, arz artışına ilişkin endişeler ve kötüleşen talep görünümünün etkisiyle fiyatlarda düşüş eğilimi güçlendi. OPEC, aylık raporunda 2019 yılındaki petrol talebinin beklenenden hızlı daralmasını beklediğini açıkladı. Bununla birlikte, OPEC Başkanı ve Birleşik Arap Emirlikleri Enerji Bakanı Suhail Al Mazrouei, petrol üretiminin gereksinimden fazla olduğunu; OPEC'in ihtiyaç duyulması halinde üretimde kısıtlamaya gidebileceğini belirtti.

ABD

ABD'de Kasım ayında en önemli gündem maddesi, kritik önem düzeyindeki Kongre ara seçimleri oldu. Seçim sonuçlarına göre, demokratlar 2010'dan beri ilk kez Temsilciler Meclisi'nde çoğunluğu ele geçirirken; Cumhuriyetçiler ise Senato'daki ağırlığını korumaya devam etti. Böylece, ABD Başkanı Donald Trump ve Cumhuriyetçilerin ülkeyi tamamen birlikte yönettiği bir devir son bulmuş oldu. Cumhuriyetçiler, 2020 yılındaki başkanlık seçimlerinde sıkı bir mücadele içerisine girmek zorunda kalabilir.

Ortadoğu ve Avrasya bölgesi için olduğu kadar, küresel ölçekte de derin etkileri bulunacağı öngörülen ABD'nin İran'a yönelik ikinci aşama yaptırımları devreye girdi. İran'ı bölgede yalnızlaştırmayı amaçlayan ve petrol, bankacılık, finans sektörlerini hedef alan söz konusu ekonomik yaptırımlardan; "Türkiye, Çin, Hindistan, Yunanistan, Güney Kore, Japonya, Tayvan ve İtalya''dan oluşan 8 ülke, geçici bir süre ile muaf tutuldu.

ABD ekonomisi hakkında genelde olumlu bir seyir hakim olmakla birlikte, büyümenin yavaşlaması, azalan mali teşvikler ve 2015 yıl sonundan bu yana gerçekleştirilen sekiz faiz artırımının ekonomi üzerindeki gecikmeli etkisi gibi potansiyel zorlukların baskın hale gelmeye başladığı anlaşılıyor. Bu ve benzer sebeplerden ötürü, Amerikan Merkez Bankası'nın (FED), Aralık ayında faiz artırımı yapmayacağı beklentisi giderek artıyor.

Euro Bölgesi - AB

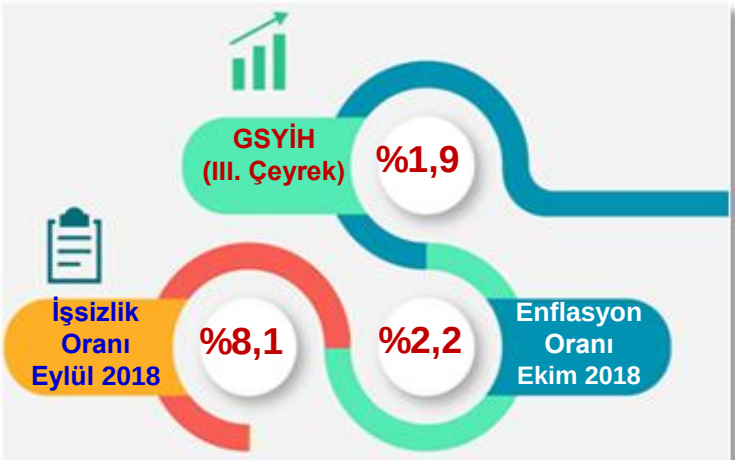

Euro Bölgesi ekonomik büyümesi üçüncü çeyrekte beklenmedik bir şekilde son 4 yılın en düşük düzeyine geriledi. Yıllık bazda yüzde 1,9 düzeyinde gerçekleşen büyümenin detayları incelendiğinde, bölge ekonomisinin lokomotifi konumundaki Almanya'nın daraldığı ve AB'nin en büyük dört ekonomisinden biri olan İtalya'nın yaşadığı mali sıkıntılar sebebiyle büyüme kaydetmediği görülüyor.

İtalya'nın mali durumu daha olumsuz bir atmosfere bürünürken, AB ekonomisine kötü etkileyeceğine dair endişeler de güçleniyor. Konuyla ilgili güncel gelişme, AB Komisyonu'nun İtalya'nın 2019 taslak bütçe planını, Birliğin mali kurallarına ciddi uyumsuzluk içerdiği gerekçesiyle reddetmesi oldu. Reddedilen bütçe planının gerekli düzeltmeler yapılarak 3 hafta içinde AB Komisyonuna yeniden sunulması gerektiğine yer verilen açıklamada, İtalya'nın 2019 için öngörülen bütçe açığını düşürmesi gerektiği vurgulandı.

Ekonomik gidişat hakkında önemli bir gösterge olan sanayi üretimi, Eylül'de aylık bazda yüzde 0,3 azalırken, yıllık bazda yüzde 0,9 gibi sınırlı bir düzeyde artış gösterdi. Diğer yandan, Bölge'de tüketici fiyatları enflasyonu Ekim ayında hız kazanarak yüzde 2,2 artış kaydetti.

ALMANYA

Almanya ekonomisi, 2018 3. çeyrekte sürpriz bir şekilde bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,2 daraldı. 2015 başından beri ilk kez daralmaya işaret eden söz konusu veride, hane halkı tüketim harcamalarındaki azalmanın etkili olduğu düşünülüyor. Bununla birlikte, Ekim ayı IFO İş Dünyası Güven Endeksi ve Cari Koşullar Endeksi de beklentilerin altında kalarak sırasıyla 102,8 ve 105,9 değerini aldı.

Ancak, olumsuz gelen söz konusu verilere rağmen ZEW beklentiler anketi Kasım'da -24,1'lik değerle beklentilerden olumlu düzeyde gerçekleşti. Bu açıdan yılın son çeyreği, beklentilerden daha iyi bir seyirde izlenebilir. Benzer şekilde, fabrika siparişlerinin Eylül ayında beklenmedik bir şekilde yükselmesi de ekonominin yılın son çeyreğine büyüme ivmesi yakalayabileceğini gösteriyor.

İNGİLTERE

İngiltere'de Brexit sebep olduğu yeni belirsizliklerle en önemli gündem maddesi olmaya devam ediyor. İngiltere ve AB arasında, konuyla ilgili uzlaşıya varılması, İngiltere kabinesinde siyasi depreme sebep oldu. Uzlaşının İngiltere'nin bütünlüğüne zarar vereceği gerekçesiyle Brexit Bakanı ile Çalışma ve Emeklilik Bakanı istifa etmesiyle, sürecin başından beri görevinden ayrılan Bakan sayısı 6 oldu. Gelinen nokta itibariyle, Brexit planından vazgeçilmesi yönünde İngiltere Başbakanı Theresa May üzerindeki baskılar artıyor. Söz konusu istifalar sonucu Sterlin'in Dolar karşısındaki kayıpları güçlendi.

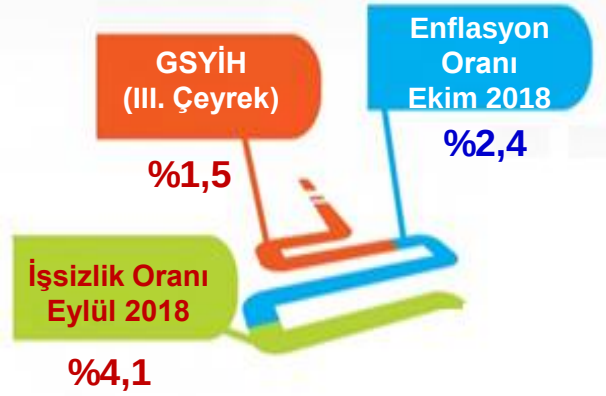

İngiltere Merkez Bankası (BOE) gerçekleştirdiği güncel para politikası kurulu toplantısında, faizlerde değişikliğe gitmedi ve oy birliğiyle yüzde 0,75 düzeyinde sabit tuttu. Varlık alımlarında da değişikliğe gitmeyen BOE'nin yayınladığı raporda ücret artışlarındaki iyileşme ve iç maliyetlerdeki artışla ekonominin öngörülenden hızlı ısındığına dikkat çekilerek, gelecek yıllarda daha hızlı faiz artırımlarına ihtiyaç duyulabileceği vurgulandı. Bununla birlikte, İngiltere'de gıda, içecek, giyim ve ulaşım fiyatlarındaki düşüşün etkisiyle, enflasyon artışının Ekim ayında hız kaybederek yüzde 2,4 düzeyinde sınırlı kalması da dikkat çekti.

JAPONYA

Japonya ekonomisi, yılın üçüncü çeyreğinde öngörülerin üstünde daralma kaydetti. GSYİH'nın söz konusu dönemde yıllık bazda yüzde 1,2 azalması, 2018 yıllık büyümesinin de beklentilerin altında kalabileceğine işaret etti.

Büyük ölçekli varlık alım programının etkisiyle, Japonya Merkez Bankası'nın (BOJ) varlıkları 4,9 trilyon Dolar ile Japonya'nın milli gelirini aşacak kadar yüksek düzeye ulaştı. Japonya'nın beklentilerden kötü gelen 3. çeyrek büyüme verisinin, BOJ varlıklarıyla GSYİH arasındaki makası daha da açması bekleniyor. Söz konusu gelişmeler itibariyle, BOJ, 1-5 yıl vadeli hazine tahvillerinde Kasım ayında planlanan alım sıklığını azalttı.

Japonya hisseleri, Şubat ayından bu yana en düşük düzeyine geriledi. Şirket karlarının görünümüne dair olumsuzluklar ve küresel ekonomideki yavaşlamaya dair artan endişeler, hisse senetlerinin değerindeki gerilemede etkili oldu.

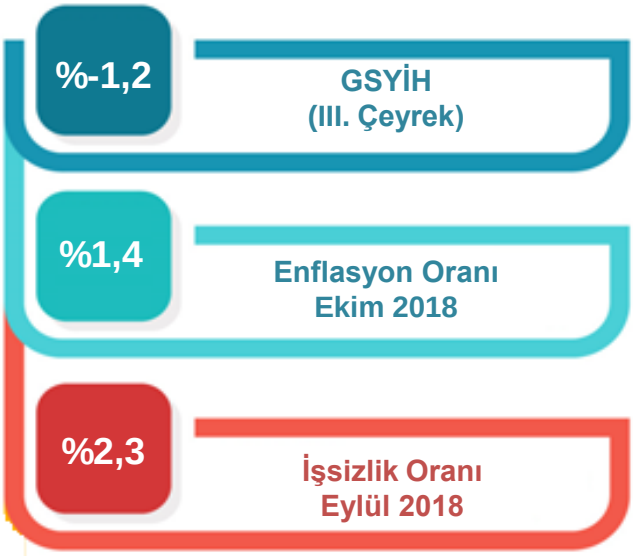

➢ **Ülkelerin çeyrekler itibariyle verilen büyüme oranları, bir önceki yılın aynı dönemine göre baz alınmıştır.**

GELİŞMEKTE OLAN EKONOMİLER

ÇİN

Çin Yuan'ı ticaret savaşları tehdidiyle karşı karşıya ve süregelen savaşlar Yuan'da dalgalanmaya sebep oluyor. Ticaret savaşlarının uzun vadede şiddetleneceğine ilişkin endişelerin etkisiyle Yuan, Dolar karşısında, Mayıs 2008'den bu yana en düşük düzeyine gerileyerek, kritik seviyelere ulaştı. Değer kaybının devam etmesi, Çin Merkez Bankası'nın (PBOC) ek müdahalelerde bulunmasını gerektirebilir.

Kurdaki değer kaybına ve ticaret savaşları endişelerine rağmen, sanayi üretimi hız kesmedi. Son açıklanan veriler itibariyle, sanayi üretimi Ekim ayında yıllık bazda yüzde 5,9 artış kaydederek beklentilerin üzerinde gerçekleşti. Bununla birlikte, perakende satışlar da Ekim ayında yıllık yüzde 8,6 arttı.

ABD Başkanı Donald Trump ile Çin Devlet Başkanı'nın ay sonunda Arjantin'de yapılacak G20 Liderler Zirvesi'nde görüşecekleri bildirildi. Söz konusu görüşme, ticaret savaşlarının sonlandırılmasına yönelik yeni bir girişim sağlayabileceği beklentisiyle, piyasalar tarafından olumlu karşılandı.

HİNDİSTAN

Hindistan ihracatının Nisan-Ekim aylarını kapsayan mali dönemde, yıllık bazda yüzde 17,2 gibi dikkat çekici bir artış yakaladığı açıklandı. Söz konusu artışın temelinde, genel olarak plastik ürünleri, eczacılık ürünleri ve elektronik ürünlerindeki ihracat hacminin yükselmesi yatıyor. Bununla birlikte, Hindistan'ın dünyanın en büyük petrol ithalatçılarından biri olması ve petrol fiyatlarında son 1 yılda kaydedilen artış eğilimi, ithalatın da beklentilerin üzerinde artmasına sebep oldu. Bu açıdan, ticaret açığı da Hindistan ekonomisinde bir sorun olmaya devam ediyor.

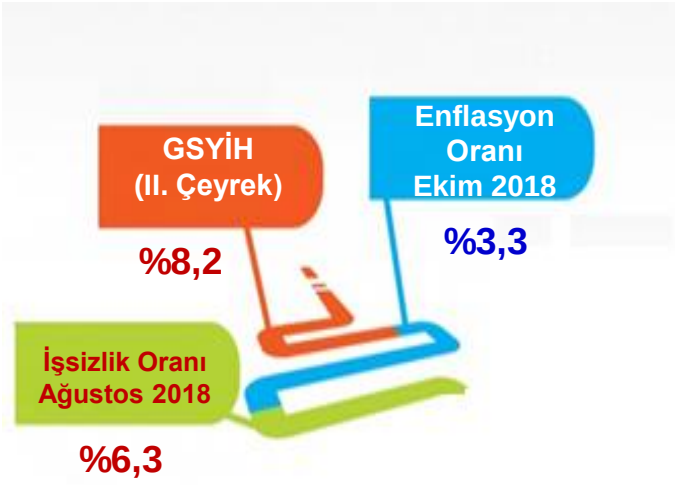

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings, Hindistan'ın kredi notunu "BBB- " ve görünümünü durağan olarak teyit etti. Fitch Ratings bununla birlikte petrol fiyatlarındaki dalgalanmalar ve kredi genişlemesinin daralması başta olmak üzere çeşitli makro ekonomik risklerin 2019'da Hindistan ekonomisini riske edebileceği konusunda uyarıda bulundu.

GÜNEY KORE

Güney Kore'de de 2018 üçüncü çeyrek büyümesi beklentilerin altında kaldı. Güncel olarak açıklanan veriler itibariyle, GSYİH 2018 üçüncü çeyrekte yıllık bazda yüzde 2,0 gibi sınırlı bir düzeyde artış kaydetti. 2009 yılından beri en zayıf yıllık artışa işaret eden büyüme verisinin beklentilerin altında kalmasının, şirketlerin sermaye yatırımlarının üst üste iki çeyrek gerilemesinden kaynaklandığı belirtiliyor.

Büyüme verisinin beklentilerin altında kalması, Güney Kore Merkez Bankası'nın faiz artırımına gidip gitmeyeceği konusunda da merak uyandırıyor. Yakın gelecekte gerçekleştirilecek toplantılarda Merkez Bankası politika değişikliğine gidebilir.

BREZİLYA

Brezilya Devlet Başkanı seçimlerini aşırı sağcı aday Jair Bolsonaro kazandı. 14 yıl süren sol eğilimli iktidara tepkilerin bir sonucu olduğu düşünülen söz konusu seçim sonuçları, ülkede bir milat olarak kabul ediliyor. Yeni başkanlık döneminin, Brezilya'nın ekonomik ve siyasi politikalarında da dikkat çekici bir değişiklik yaratması bekleniyor.

Süregelen yüksek işsizlik ve zayıf ekonomik yapının yanında, seçim sürecinin de yarattığı risklerle sanayi üretimi Eylül'de gerileme kaydetti. Yıllık bazda yüzde 2,0 azalış kaydeden sanayi üretimi, yeni Başkanlık döneminin getirdiği risklerle birlikte azalmaya devam edebilir.

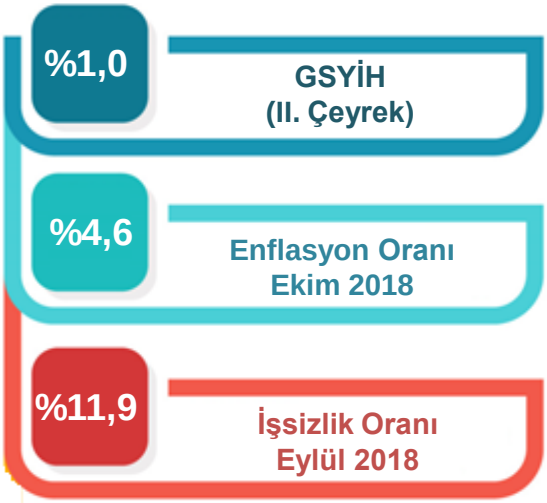

RUSYA

Rusya'nın GSYİH, 2018 üçüncü çeyrekte yıllık bazda yüzde 1,3 artış kaydederek, yüzde 1,4'lük beklentilerin bir miktar altında kaldı. Artan jeopolitik riskler ve Dolar'ın küresel ölçekte değer kazancı, 2018 büyümesini Rusya'da da öngörülerin altında bırakabilir.

Rusya Merkez Bankası, gerçekleştirdiği güncel toplantıda politika faizini değiştirmeyerek yüzde 7,5 seviyesinde sabit tuttu. Beklentilere uygun olarak gerçekleşen karar, uzmanlarca döviz risklerinin eskisi kadar güçlü olmaması gerekçe gösterilerek doğru ve dengeli bir adım olarak değerlendirildi.

%1,3
GSYİH (III. Çeyrek)

%3,5
Enflasyon Oranı Ekim 2018

%4,7
İşsizlik Oranı Ekim 2018

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's, Rusya reel sektörüne yönelik 2019 beklentilerini açıkladı. Açıklamaya göre, finans sektörü dışındaki Rus şirketleri 2019 yılında ılımlı ekonomik büyümeden ve sağlıklı likidite yapısından olumlu yönde etkilenecekler. Ancak, bunun yanında ABD'nin Rusya'ya karşı yaptırımlarının tüketici güveni üzerinde baskı oluşturmasının ve zayıf yatırımcı iştahının, reel sektörü olumsuz etkileyebileceğine de işaret edildi.

İMALAT PMI İNCELEMESİ (EKİM 2018)

- Ekim ayı İmalat PMI değerlerinde; Euro Bölgesi, Almanya, İngiltere, vb. büyük ekonomilerdeki gerileme dikkat çekti.
- Hindistan ve Japonya imalat PMI değerleri ise yükselişe geçti.
- Endeks değerlerindeki yükselişe rağmen, Çin ve Türkiye sıralamada sonlarda yer alıyor.

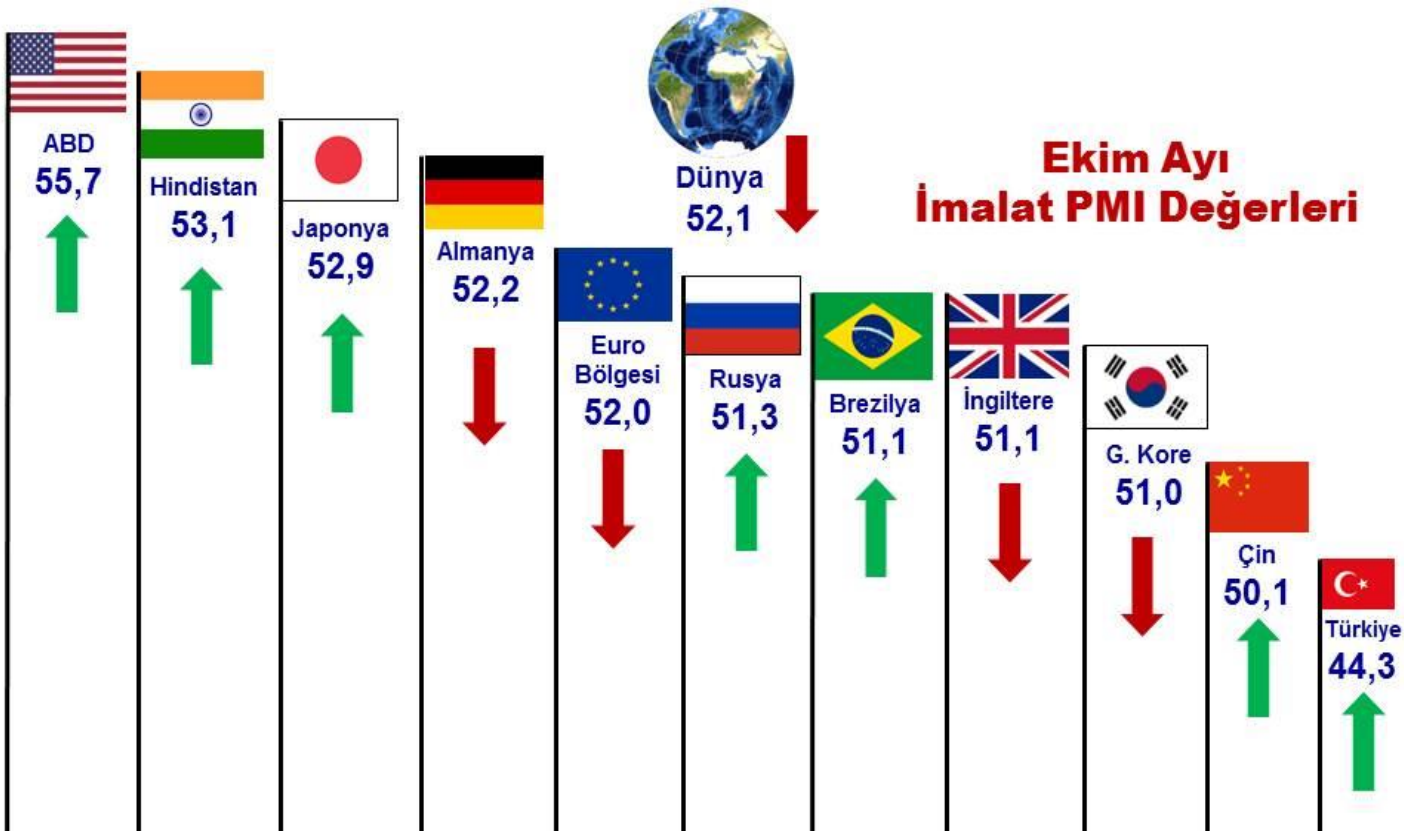

DÖVİZ KURLARI İNCELEMESİ (EKİM 2018)

- Ekim ayında Dolar'ın gelişmekte olan ülkelerin para birimleri karşısındaki değer kazancında ibre tersine döndü. Brezilya Real'i, Türk Lira'sı ve Rus Ruble'sinde aylık değer kazançları dikkat çekiyor.

- Bununla birlikte, pek çok gelişmiş ülke para birimine karşı Dolar'ın değer kazandığı gözlendi.

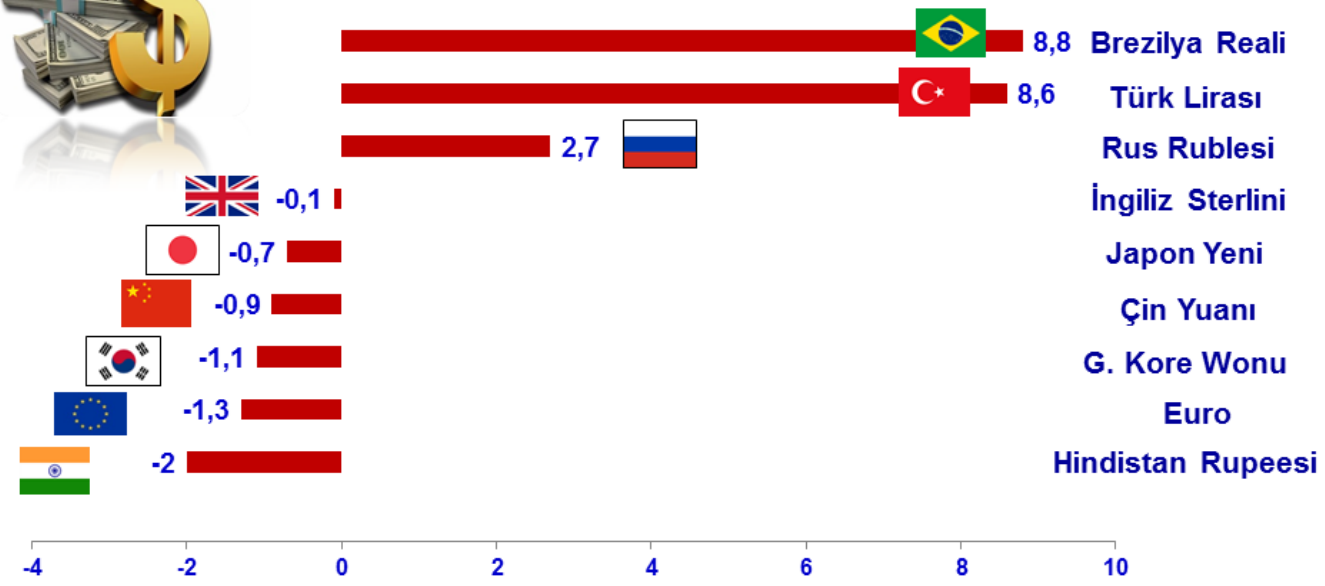

TEKNOLOJİ GÜNDEMİ

- Çin, yapay zeka çalışmalarına hız kazandırıyor. Ülkede ilk kez yapay zeka temalı bir park açıldı. Başkent Pekin'in kuzeyinde bulunan Haidian Park'ta kurulan yapay zeka parkında sürücüsüz servis araçları, insan verisini kaydedebilen akıllı lambalar ve insanlara cevap verebilecek akıllı robotlar bulunuyor.
- Çin'in yapay zekaya yönelik bir diğer çalışması da, konuyla ilgili çalışmaları eğitim sistemine dahil etmesi oldu. Bu kapsamda, okullarda küçük yaşlardan itibaren yapay zeka dersleri müfredatta yer alacak. Ülke, yapay zeka ile ilgili nitelikli insan gücünü yetiştirmeyi ve ülke geneline yaymayı planlıyor.

- Gizlilik ve güvenlik sorunları nedeniyle beklediği ilgiyi görmeyen ve piyasadan kaldırılan Google Glass'ın ikinci nesil versiyonu 2019'da piyasaya sürülüyor. Giyilebilir akıllı teknolojiler alanında sınıflandırılan cihaz, otomatik bilgi gösterme ve paylaşımı amacı taşıyordu. Kullanıcılar sesli komutlar aracılığıyla da gözlüğü kullanabiliyorlar.
- Drone teknolojileri yeni bir gelişmenin eşiğinde. Son gelişmeler kapsamında, hiç bir pervaneye ve yakıta ihtiyaç duymadan, sadece güneş enerji panelleri ile uçabilen drone geliştirildi. Söz konusu atılım, sürücüsüz uçabilen cihaz teknolojilerinde de yeni bir açılım olarak değerlendiriliyor.
- Apple, Silk Labs adında yapay zeka odaklı bir girişimcilik firmasını satın aldığı ve bunu kamuoyu ile yeni paylaştığı ortaya çıktı. Daha çok cihazlar üzerinde yapay zeka yazılımlarının geliştirilmesinde uzmanlaşmış şirketin, Apple'ın bu alandaki çalışmalarına hız kazandırması bekleniyor.
- Tüm dünyada kesintisiz internet hizmeti sağlanmasına yönelik atılan adımlarda uygulama aşamasına geçiliyor. SpaceX'in CEO'su olan Elon Musk küresel internet projesi için geliştirdiği Starlink uydularının yakın zamanda fırlatılacağını açıkladı.
- T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Cahit Turhan, 5G teknolojisini dünyada ilk kullanan ülke olmak için programın hazırlandığını açıkladı. Açıklamaya göre, dünyadaki diğer ülkeler 2022'de 5G'ye geçmeyi planlarken, Türkiye'nin hazırlıkları söz konusu teknolojiye 2020'de başlayacak şekilde tasarlandı.

ENFLASYON
EKİM 2018

TÜRKİYE'DEKİ GÜNCEL EKONOMİK GELİŞMELER

Enflasyon oranı; 2018 yılı Ekim ayı enflasyon oranı; yıllık TÜFE'de %25,24, Yİ-ÜFE'de %45,01 oranında gerçekleşerek son 15 yılın zirvesine ulaştı. Bir önceki aya göre TÜFE'de %2,67 oranında ve Yİ-ÜFE'de %0,91 oranında artış yaşandı.

	TÜFE		Yİ-ÜFE		YD-ÜFE	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Yıllık (%)	11,90	25,24	17,28	45,01	25,78	55,40
Yıllık Ort. (%)	10,37	14,90	14,47	23,73	22,71	33,98
Aylık (%)	2,08	2,67	1,71	0,91	4,26	-7,45

Kaynak: TUİK

Yıllık en yüksek artış TÜFE'de %37,92 ile ev eşyası grubunda gerçekleşti. Ayrıca TÜFE'de bir önceki yılın aynı ayına göre; ulaştırma %32,00, çeşitli mal ve hizmetler %31,50, gıda ve alkolsüz içecekler %29,26 ve konut %25,72 ile en çok artışın olduğu diğer gruplar olarak dikkat çekti.

İstatistiki bölgelere göre yapılan ayrımda; İzmir'de TÜFE, bir önceki yılın aynı ayı için %25,11 ve on iki aylık ortalamalara göre %15,55 oranında artış gösterdi.

Yİ-ÜFE alt kalemleri bazında bir önceki aya göre; sanayinin dört sektöründen madencilik ve taşocakçılığı sektörü %1,12 oranında, imalat sanayi sektörü %0,17 oranında, su sektörü %0,89 ve elektrik ve gaz sektörü %8,62 oranında arttı. 2018 yılı Ekim ayında, yıllık bazda imalat sanayi %42,62 artarken, Ekim 2013'ten bu yana son iki aydır tekrar genel artışın altına düştü.

Yıllık Değişim Oranları (%)

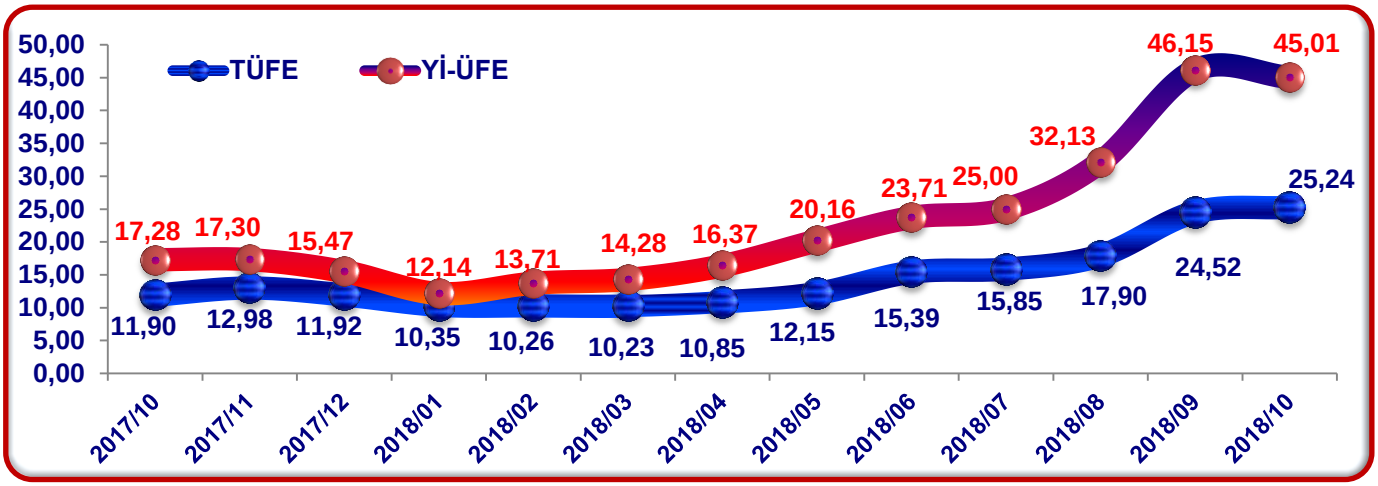

SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ
EYLÜL 2018

Arındırılmamış Sanayi Üretim Endeksi; bir önceki yılın aynı ayına göre 2018 yılı Eylül ayında %4,6 oranında artarken, takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi yıllık bazda %2,7 oranında azaldı.

	Arındırılmamış		Takvim etkisinden Arındırılmış		Mevsim ve takvim etkisinden Arındırılmış	
	Endeks	Değişim Yıllık (%)	Endeks	Değişim Yıllık (%)	Endeks	Değişim Yıllık (%)
Toplam Sanayi	115,4	4,6	116,4	-2,7	113,5	-2,7
Madencilik ve taşocakçılığı	126,5	9,0	128,4	5,0	117,7	-1,3
İmalat Sanayi	114,8	4,5	115,9	-3,2	113,0	-2,8
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim Ürt. ve Dağıtımı	115,9	3,4	114,9	-1,3	116,1	-2,5

Kaynak: TÜİK

Takvim etkisinden arındırılmış verilerle sanayinin alt sektörlerine baktığımızda; 2018 yılı Eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre, madencilik ve taşocakçılığı sektörü %5 oranında artarken, imalat sanayi sektörü %3,2 oranında ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü %1,3 oranında azaldı.

Ana sanayi gruplarından 2018 yılı Eylül ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi'nde, bir önceki aya göre en fazla azalış; %6,8 ile sermaye malında gerçekleşti.

İmalat sanayinin alt sektörlerine baktığımızda; aynı dönemde en fazla azalış ise, %34,2 diğer ulaşım araçlarının imalatında gerçekleşti. Bu azalışı %13,4 ile bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı, %6,5 ile kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı ve %5,8 ile elektrikli teçhizat imalatı izledi. En fazla artış; %19,8 ile diğer imalatlarda gerçekleşti. Ardından %9,3 ile içeceklerin imalatı, %6,3 motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı ve %5,4 ile temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı geldi.

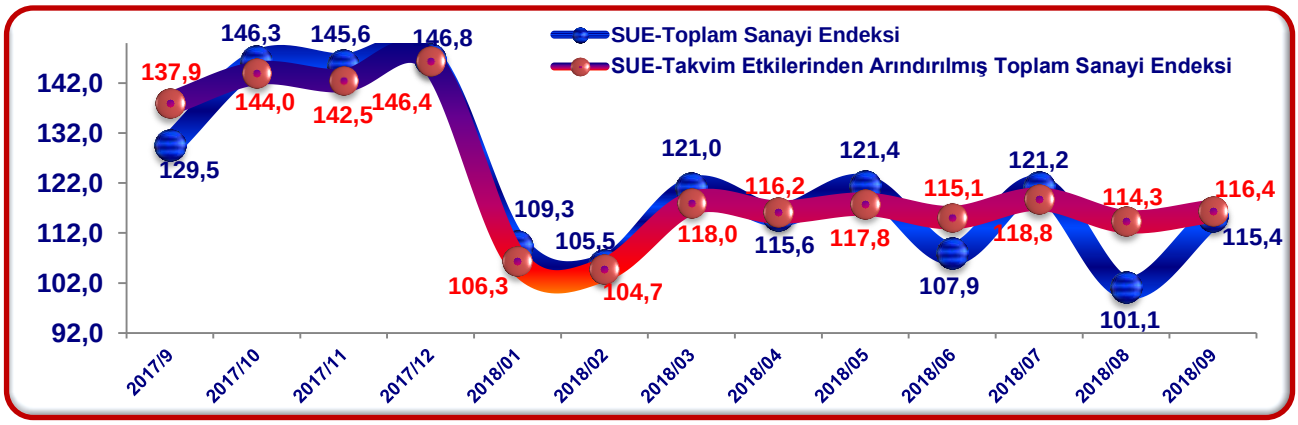

HANE HALKI İŞGÜCÜ VERİLERİ AĞUSTOS 2018

İşsizlik oranı, 15 ve üstü yaş grubunda; 2018 yılı Ağustos ayı işsizlik oranı geçen yılın aynı ayına göre 0,5 puan artışla %11,1 oranında gerçekleşirken, istihdam edilen kişi sayısı 490 bin ve işsiz sayısı 266 bin kişi arttı. İşsizlik oranı; erkeklerde %9,2 kadınlarda %15,1 oranında kaydedildi.

	TOPLAM	
	2017	2018
15 yaş ve daha yukarı yaştakiler		
Nüfus (Bin kişi)	60.002	60.733
İşgücü (Bin kişi)	32.233	32.989
İstihdam (Bin kişi)	28.828	29.318
Tarım	5.953	5.697
Tarım dışı	22.876	23.621
İşsiz (Bin kişi)	3.404	3.670
İşgücüne dahil olmayanlar (Bin kişi)	27.769	27.745
İşgücüne katılma oranı (%)	53,7	54,3
İstihdam oranı (%)	48,0	48,3
İşsizlik oranı (%)	10,6	11,1
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,8	13,2
15-64 yaş grubu		
İşgücüne katılma oranı (%)	59,0	59,8
İstihdam oranı (%)	52,6	53,0
İşsizlik oranı (%)	10,8	11,4
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,8	13,3
Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı (%)	20,6	20,8
Ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı (%)*	28,0	28,6

Kaynak: TÜİK- Mevsim etkilerinden arındırılmamış temel işgücü göstergeleri
**Çalışmayan, eğitim (örgün ve yaygın) görmeyen gençlerin, toplam genç nüfus içindeki oranıdır.*

Tarım dışı işsizlik oranı %13,2, işsiz sayısı 3 milyon 670 bin kişi oldu. Genç nüfusta işsizlik oranı %20,8 seviyesine yükseldi. Yani her 5 gençten biri işsizdir.

2018 yılı Ağustos ayında istihdam edilenlerin %19,4'ü tarım, %19,5'i sanayi, %7,1'i inşaat ve %54'ü hizmetler sektöründe gerçekleşti.

İSTİHDAMIN GELİŞİMİ (Bin kişi, 15+ yaş)

Ağustos 2018	SANAYİ	TARIM	İNŞAAT	HİZMETLER	TOPLAM
Erkek	4.403	3.066	1.991	10.748	20.209
Kadın	1.327	2.631	80	5.071	9.109
Toplam	5.730	5.697	2.071	15.820	29.318

Kaynak: TÜİK

KAPASİTE KULLANIM ORANI
EKİM 2018

Kapasite kullanımı, 2018 yılı Ekim ayında Kapasite Kullanımı bir önceki aya göre 0,80 puan azalarak %75,4 ile 2015 yılı Mart ayından bu yana en düşük seviyede gerçekleşti.

Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri %87,49, ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç) ile motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı %82,25, kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı %81,63 ile giyim eşyalarının imalatı %80,99 ile 2018 yılı Ekim ayını en yüksek kapasite ile kapatan sektörler oldu.

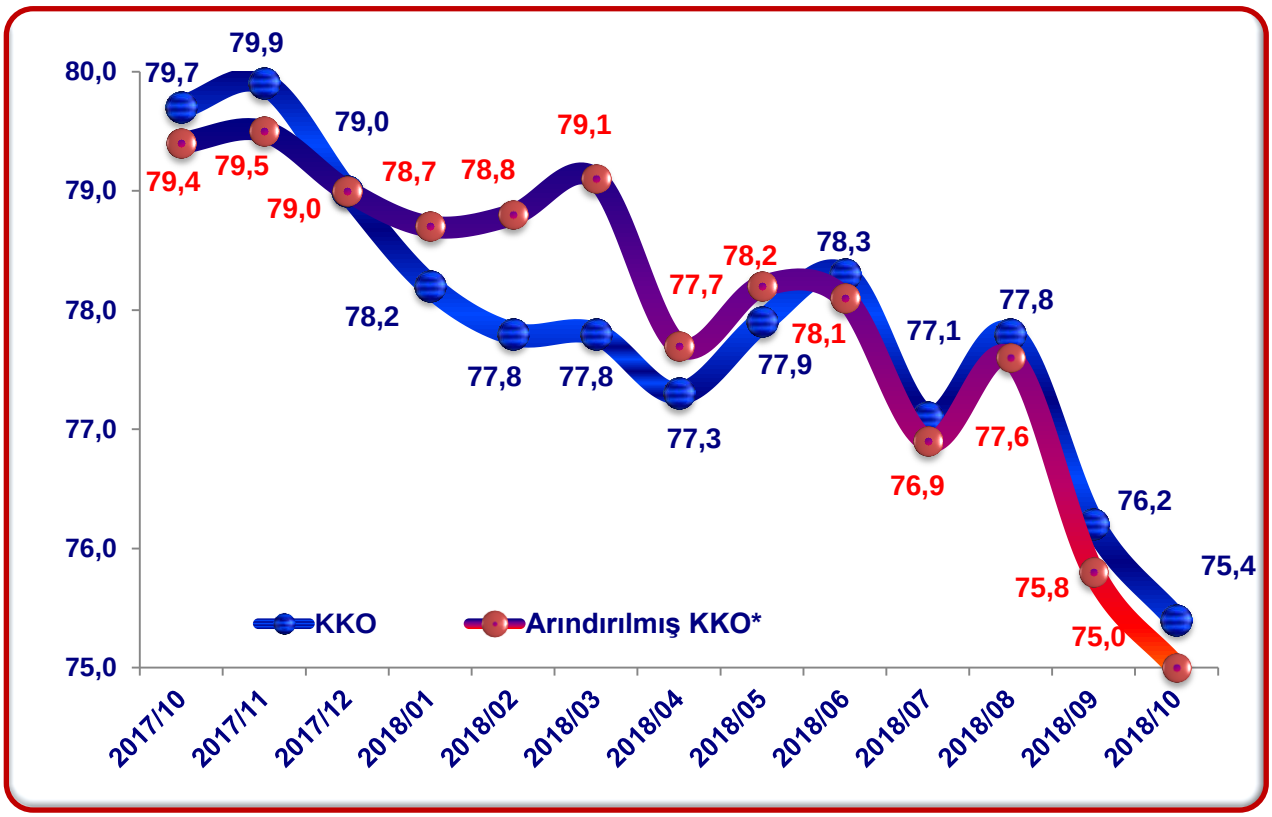

Kaynak: TCMB

ÖDEMELER DENGESİ EYLÜL 2018

	Eylül		Ocak-Eylül		Değişim Oranı (%)
	2017	2018	2017	2018	
CARİ İŞLEMLER HESABI	-4.441	1.830	-31.291	-29.992	-46.058
SERMAYE HESABI	0	-1	18	57	56
FİNANS HESABI	-3.478	1.413	-34.420	-12.628	-24.789
Doğrudan Yatırımlar (net)	-641	-827	-5.935	-5.332	-7.582
Portföy Yatırımlar (net)	-3.442	904	-23.678	3.120	-2.322
Diğer Yatırımlar (net)	-324	4.812	-4.338	6.470	5.095
Rezerv Varlıklar (net)	929	-3.476	-469	-16.866	-24.624
Net Hata ve Noksan	963	-416	-3.147	17.307	21.213

Cari işlemler açığı; 2018 yılı Eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre, dış ticaret açığının düşük seyretmesinin ve turizm gelirlerinde artış kaydedilmesinin de etkisiyle piyasa beklentilerinin biraz altında 1,8 milyar Dolar ile fazla verdi. 2018 yılı Ocak-Eylül döneminde geçen yılın aynı dönemine göre %4,2 azalarak, 29,9 milyar Dolar kaydedildi. Cari açık, 12 aylık kümülatifte ise, 2018 yılı Eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre %16,5 oranında artarken, 51,1 milyar Dolar ile 2017 yılı Kasım ayından bu yana en düşük seviyede gerçekleşti.

2018 yılı Eylül ayında da gayrimenkul yatırımlarının ağırlık gösterdiği doğrudan yatırımlar, 827 milyon Dolar ile sınırlı da olsa sermaye girişini sürdürdü. Diğer yatırımlarda 4,8 milyar Dolar ile sermaye çıkışı yaşandı.

Portföy yatırımları 2018 yılı Eylül ayında 904 milyon Dolar ile Şubat 2018'den bu yana devam eden sermaye çıkışını sürdürdü. 2018 yılı Ocak-Eylül döneminde ise, 3,1 milyar Dolar sermaye çıkışı yaşandı.

Rezerv varlıklar 2018 yılı Eylül ayında 3,5 milyar Dolar ve Ocak-Eylül döneminde 16,9 milyar Dolar azaldı. Bu ay net hata ve noksan kaleminde 416 milyon Dolar ile sınırlı bir sermaye çıkışı yaşanırken, 9 aylık dönemde 17,3 milyar Dolar sermaye girişi kaydedildi.

Devletin sıkı para ve maliye politikalarının kapsamında alınan tedbirlerle iç talebin baskılanmasının süreceği ve cari açıktaki daralmanın devam edeceği öngörülmektedir. Bazı sektörlerde uygulanan ÖTV ve KDV indirimleri ithalatı arttırıcı yönde etki edecektir. Petrol ve emtia fiyatlarındaki yüksek seyrin cari açık üzerinde negatif yönde baskı yaratacağı beklenmektedir.

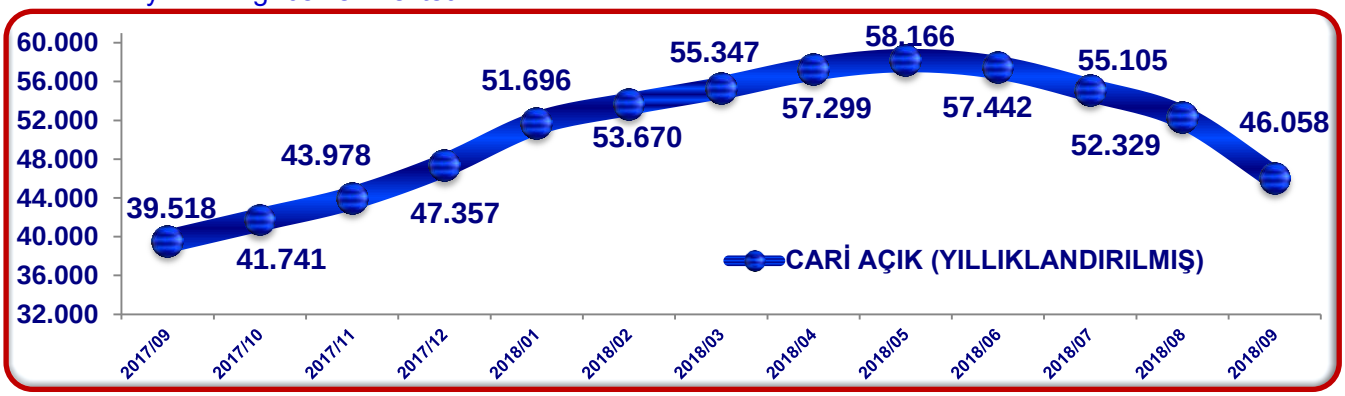

GÜVEN ENDEKSLERİ VE BÜTÇE

Reel Kesim Güven Endeksi; 2018 yılı Ekim ayında, 2,0 puan azalarak 87,6 ile 2009 yılı Nisan ayından bu yana en düşük seviyede kaydedildi.

Tüketici Güven Endeksi, 2018 yılı Ekim ayında %3,4 azalarak 57,3 ile son 10 yılın en düşük seviyesine geriledi.

Ekonomi Güven Endeksi; tüketici güven endeksi ve mevsim etkilerinden arındırılmış reel kesim (imalat sanayi), hizmet, perakende ticaret ve inşaat sektörleri güven endekslerinin alt endekslerinin ağırlıklandırılarak birleştirilmesi ile oluşturulmakta olup, 2018 yılı Ekim ayında %4,8 azalarak 67,5 ile 2009 yılı Ocak ayından bu yana en düşük seviyede gerçekleşti..

	REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ	TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ	EKONOMİ GÜVEN ENDEKSİ
2017			
Ekim	109,5	67,3	101,4
Kasım	106,3	65,2	97,9
Aralık	103,3	65,1	95,0
2017 Yıllık	108,0	68,6	98,2
2018			
Ocak	108,3	72,3	104,9
Şubat	110,8	72,3	103,0
Mart	111,9	71,3	100,2
Nisan	111,2	71,9	98,3
Mayıs	109,9	69,9	93,5
Haziran	104,6	70,3	90,4
Temmuz	102,7	73,1	92,2
Ağustos	96,4	68,3	83,9
Eylül	89,6	59,3	71,0
Ekim	87,6	57,3	67,5

BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

Bütçe; 2017 yılı Ocak-Ekim döneminde 35 milyar TL, 2018 yılı Ocak-Ekim döneminde 62,1 milyar TL açık verdi. Aynı dönemde bütçe gelirleri %19,5 oranında artarak 609 milyar TL, bütçe giderleri ise %23,3 oranında artarak 671,1 milyar TL olarak kaydedildi.

2018 yılı Ocak-Ekim döneminde vergi gelirleri; bir önceki yılın aynı ayına göre %17,9 oranında artarak 507,9 milyar TL seviyesine ulaştı. Faiz hariç giderler %22,7 oranında artarak 606,4 milyar TL olarak gerçekleşti. 2017 yılı Ocak-Ekim döneminde 15,2 milyar TL faiz dışı fazla verilmişken, bu yılın aynı döneminde 2,5 milyar TL faiz dışı fazla verildi.

	Ocak-Ekim (Milyon TL)		Değişim Oranı (%)
	2017	2018	
Bütçe Giderleri	544.403	671.070	23,3
Faiz Hariç Giderler	494.281	606.425	22,7
Faiz Giderleri	50.122	64.645	29,0
Bütçe Gelirleri	509.442	608.960	19,5
Vergi Gelirleri	430.909	507.855	17,9
Bütçe Dengesi	-34.961	-62.110	-77,7
Faiz Dışı Denge	15.161	2.535	-83,3

Kaynak: TCMB

DIŞ TİCARET VERİLERİ EYLÜL 2018

2018 yılı Eylül ayında ihracat, 2017 yılı aynı dönemine göre, %22,4 oranında artışla 14,5 milyar Dolar, ithalat da %18,3 oranında azalışla 16,3 milyar Dolar seviyesine geriledi.

Dış ticaret açığı 2018 yılı Eylül ayında, geçen yılın aynı dönemine göre %77,1 oranında azalarak 1,9 milyar Dolar kaydedildi. 2017 yılı Eylül ayında %49,9 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı, 2018 yılı Eylül ayında %50,6, AB'ye yapılan ihracat 7,3 milyar Dolar gerçekleşti.

	İhracat (FOB)		İthalat (CIF)		Ara Malları İthalatı		Dış Ticaret Dengesi		İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	
Oca.-Eyl. 2017	115.046	10,5	168.951	15,5	124.924	26,6	-53.905	28,0	68,1
Oca.-Eyl. 2018	123.043	7,0	174.155	3,1	132.840	6,3	-51.112	-5,2	70,7
Eylül 2017	11.810	8,3	19.978	30,6	14.834	41,8	-8.168	-12,3	59,1
Eylül 2018	14.456	22,4	16.326	-18,3	12.853	-13,4	-1.869	-77,1	88,5

Kaynak: TÜİK

2018 yılı Eylül ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, "Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı" (2.199 milyon $) olurken; bu fasıl "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (1.314 milyon $); "demir ve çelik" (1.065 milyon $); "kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar" (814 milyon $) ve ""örme giyim eşyası ve aksesuarı" (786 milyon $) izledi.

"Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar" (3.695 milyon); "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (1.742 milyon $); "demir ve çelik" (1.414 milyon $); "elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı" (1.186 milyon $) ve "plastikler ve mamuller" (964 milyon $) ile en yüksek ithalat yapılan fasıllar oldu.

2018 yılı Eylül ayında İzmir'in ihracatı 2017 yılı Eylül ayına göre, %15,4 oranında artarak 877 milyon Dolar, ithalatı da %21,4 oranında azalarak 650 milyon Dolar olarak gerçekleşti. 2018 yılı Eylül ayında Ege Bölgesi'nin ihracatı 2017 yılı Eylül ayına göre, %16,5 oranında artarak 1,50 milyar Dolar, ithalatı da %23,9 oranında azalarak 1,06 milyar Dolar olarak kaydedildi.

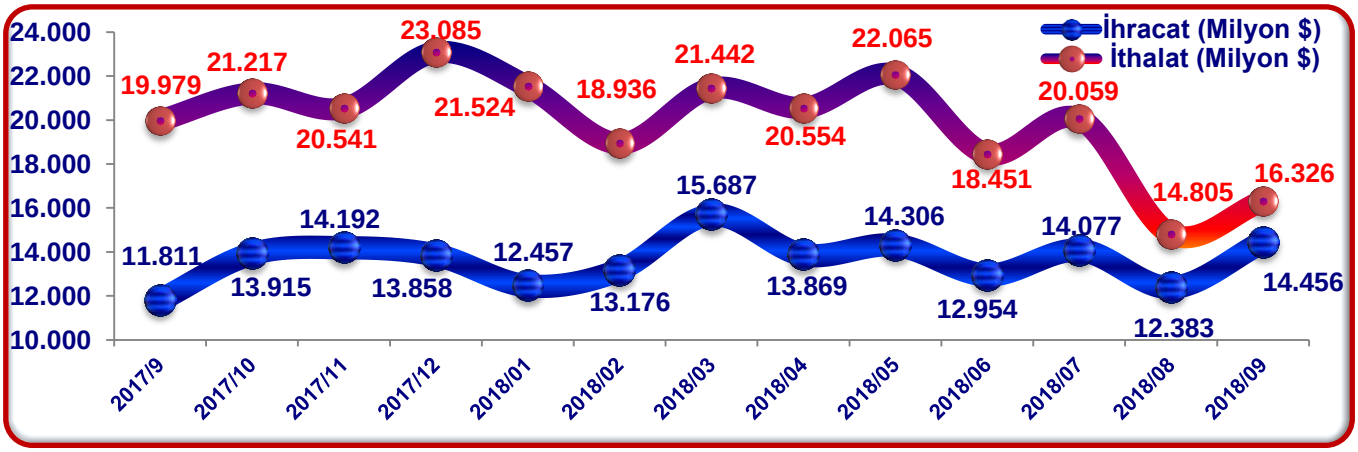

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU: TÜRKİYE

BÜYÜME	2013	2014	2015	2016	2017	2018/II
GSYH (Cari Fiyatlarla) (Milyon TL)	1.809.713	2.044.466	2.338.647	2.608.526	3.106.537	884.004
Büyüme Oranı (Zincirlenmiş Hacim End. göre) (%)	8,5	5,2	6,1	3,2	7,4	5,2
İmalat Sanayi (Zincirlenmiş Hacim End.) (%)	9,3	6,1	5,9	3,8	9,1	4,7
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Ağu.18**
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	25.524	25.933	26.621	27.205	28.189	29.318
İstihdam Oranı (%)	45,9	45,5	46,0	46,3	47,1	48,3
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	2.747	2.853	3.057	3.330	3.454	3.670
İşsizlik Oranı (%)	9,7	9,9	10,3	10,9	10,9	11,1
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	12	12	12,4	13	13,1	13,2
ENFLASYON (%)	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**Eki.18**
Yİ-ÜFE (yıllık)	2,45	6,97	6,36	5,71	9,94	45,01
YD-ÜFE (yıllık)	-1,13	16,15	2,63	10,9	17,73	55,40
TÜFE (yıllık)	6,16	7,4	8,17	8,81	8,53	25,24
DIŞ TİCARET (Milyon $)	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Eyl. 18**
İhracat	151.803	157.610	143.889	142.544	157.020	123.043
İthalat	251.661	242.177	207.234	198.617	233.800	174.155
Dış Ticaret Dengesi	-99.859	-84.567	-63.395	-56.073	-76.780	-51.112
Cari İşlemler Dengesi	-63.621	-43.597	-32.118	-32.615	-47.100	-29.992
TEŞVİKLİ YATIRIMLAR	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-May. 18**
Teşvikli Yatırımlar (Milyon TL)	94.438	64.468	98.935	98.312	179.316	65.877
Teşvikli Yatırımlar (Belge Adedi)	4.589	3.884	4.508	5.109	7.442	2.921
KURULAN-KAPANAN ŞİRKETLER (Adet)	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Eki. 18**
Kurulan Şirket Sayıları	108.930	126.635	114.691	106.447	118.021	102.346
Kapanan Şirket Sayıları	37.273	39.051	32.762	31.928	32.706	26.091
ULUSLARARASI DOĞRUDAN YABANCI SERMAYELİ YATIRIMLAR	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Nis. 18**
Şirket Sayısı (Adet)	3.762	4.678	5.570	5.575	6.137	2.378
Yatırım Tutarı (Milyon $)	10.523	8.632	12.077	7.534	7.450	1.689
DÖVİZ POZİSYON AÇIĞI (Milyar $)	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/I**	**2018/II**	**Ağu.18**
Reel Kesimin Döviz Pozisyon Açığı	-180,3	-205,5	-207,7	-222,6	-214,8	-215,3
BORÇLANMA (Milyar $)	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/I**	**2018/II**
Dış Borç Stoku	405,3	399,7	408,7	454,3	466,7	457,0
Kamu	121,3	116,6	123,3	136,4	140,9	139,2
Özel	281,6	281,7	284,6	317,2	325,1	317,2
KREDİLER (Milyar $)	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/I**	**2018/II**	**2018/III**
Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Kredi Borcu	214,7	216,7	239,1	245,4	241,1	233,1
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (Yıllık Ortalama % Değ.) Takv. Etk. Arındırılmış	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Eyl.18**
Toplam Sanayi	3,5	3,5	2,9	1,8	6,3	-2,7
İmalat Sanayi	4,4	3,1	3,3	1,4	6,4	-3,2
KAPASİTE KULLANIMI (%)	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Eki.18**
Kapasite Kullanım Oranı	76,7	75,0	76,8	77,4	78,5	75,4
GÜVEN ENDEKSLERİ	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Eki.18**
Reel Kesim Güven Endeksi	106,6	104,6	103,5	105,2	104,9	87,6
Tüketici Güven Endeksi	76	72,5	66,3	69,5	68,6	57,3
Ekonomi Güven Endeksi	103,9	99,0	96,6	93,9	98,6	67,5
SANAYİ CİRO ENDEKSİ	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Eyl.18**
Sanayi Ciro Endeksi (Arındırılmamış)	77,7	89,8	100,0	109,1	141,4	222,7
Elektrik Enerjisi Üretimi (Mwh)	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Ağu. 18**
Elektrik Enerjisi Üretimi (Mwh)	240.154	251.963	261.783	274.408	292.574	198.794
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ (Milyon TL)	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Eki. 18**
Bütçe Dengesi	-18.543	-23.370	-23.525	-29.258	-47.373	-62.110
PROTESTOLU SENET	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Eyl. 18**
Protesto Edilen Senet Sayısı (Bin Adet)	1.092	1.004	1.000	1.017	940	668
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	7.494	8.221	10.081	12.288	12.686	12.836
KARŞILIKSIZ ÇEK (Bin Adet)	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Oca.-Eyl. 18**
Karşılıksız işlemi yapılan Çek Adedi	748	674	776	778	435	332
Karşılıksız işlemi yapıldıktan sonra ödenen Çek Adedi	301	239	229	232	121	69
BORSA VE DÖVİZ	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**Eki.18**
BIST 100 Endeksi	77.315	76.306	79.901	77.587	100.439	90.201
Euro/$	1,33	1,33	1,11	1,11	1,13	1,15

Kaynak: TÜİK, TCMB, RİSK MERKEZİ, BUMKO, T.C. EKONOMİ BAKANLIĞI, HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI, BORSA İSTANBUL, TOBB, TEİAŞ-EPDK

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU: İZMİR

NÜFUS-GÖÇ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nüfus (Bin)	3.606	3.624	3.662	4.061	4.113	4.168	4.223	4.279	-
Nüfusun TR Nüfusu İçindeki Payı (%)	4,9	4,8	4,8	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	-
Nüfus Artış Hızı (‰)	20,6	4,1	10,1	13,8	12,7	13,4	13,1	13,2	-
TR Nüfus Artış Hızı (‰)	15,9	13,5	12,0	13,7	13,3	13,4	13,5	12,4	-
Net Göç Hızı (‰)	2,91	2,26	2,46	3,45	5,6	5,0	5,6	5,8	-
İSO 500 BÜYÜK İÇİNDEKİ ÜYE SAYISI	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
	56	55	58	59	59	61	59	62	-
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	1.303	1.410	1.424	1.514	1.504	1.483	1.566	1.611	-
Sanayi İstihdamının Payı (%)	30,4	30,7	31,6	31,8	31,7	32,0	33,0	31,1	-
Kadın İstihdamı (Bin Kişi)	397	422	432	490	466	470	513	524	-
Kadın İstihdamının Oranı (%)	30,5	29,9	30,3	32,4	31,0	28,3	30,7	32,5	-
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	231	243	247	276	243	262	254	263	-
İşsizlik Oranı (%)	15,1	14,7	14,8	15,4	13,9	15,0	14,0	14,0	-
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	16,4	16,2	15,9	17,0	15,0	16,1	15,2	15,1	-
ENFLASYON (%)	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/10**
TÜFE (yıllık)	7,25	10,15	6,03	7,94	8,54	9,83	8,93	13,1	25,1
DIŞ TİCARET (Milyon $)	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/9**
İhracat	6.682	8.072	8.659	9.484	9.624	8.308	8.370	9.256	7.625
İthalat	8.419	10.621	10.577	10.367	9.950	8.846	8.809	9.849	7.302
Dış Ticaret Dengesi	-1.737	-2.550	-1.918	-883	-326	-538	-439	-593	324
İhracatçı Firma Sayısı (Adet)	3.920	4.107	4.269	4.438	4.226	4.529	4.600	4.875	4.626
İhracatın TR İhracatı İçindeki Payı (%)	5,9	6,0	5,7	6,1	6,1	5,8	5,9	5,9	6,2
KAPASİTE KULLANIMI (%)	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/III**
Kapasite Kullanım Oranı	62	70	63	60	55	64	63	67	62
PROTESTOLU SENETLER	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018 9**
Protesto Edilen Senet Sayısı (Adet)	55.098	31.131	38.952	43.347	43.406	44.232	47.497	45.646	32.495
Protesto Edilen Senetlerin TR İçindeki Payı (%)	4,5	3,4	3,6	4,0	4,3	4,4	4,7	4,9	4,9
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	319	245	367	463	510	571	775	740	601
TEŞVİKLİ YATIRIMLAR	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/5**
Belge Adedi	167	188	209	215	186	208	230	431	166
Yatırım (Milyon TL)	1.890	2.443	9.042	1.655	4.016	3.145	1.810	7.569	2.387
Teşvikli Sabit Yatırımların TR İçindeki Payı (%)	3,01	4,55	15,66	1,76	6,5	3,1	1,9	4,3	3,6
Bölgesel Yatırımların TR İçindeki Payı (%)	1,9	3,2	2,8	2,2	5,2	4,9	1,9	10,0	3,2
ENERJİ TÜKETİMİ	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/8**
Doğalgaz Tük. (Milyon stdm^3)	2.342	2.736	2.704	2.739	2.327	3.214	4.299	4.508	2.665
MALİ / FİNANS	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/9**
Bütçe Gelir/Gider	3,99	4,05	4,34	4,36	4,20	4,28	4,2	4,5	4,6
Vergi Gelirlerinin TR İçindeki Payı (%)	10,77	10,86	11,77	11,14	10,54	11,1	11,4	11,8	11,9
Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranı (%)*	87,9	102,5	110,2	123,9	122,2	120,6	111,5	121,4	114,9
Toplam Mevduatların TR İçindeki Oranı (%)*	5,9	5,8	5,7	5,5	5,2	5,6	5,7	5,7	5,7
Toplam Kredilerin TR İçindeki Oranı (%)*	5,9	6,1	5,9	6,0	5,2	5,2	4,9	5,2	4,9
KAMU YATIRIM TAHSİS PAYI (%)	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
	1,35	1,67	1,59	2,29	2,62	2,63	2,30	2,9	-
KURULAN-KAPANAN ŞİRKETLER	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/10**
Kurulan Şirket Sayısı	3.253	3.277	2.112	2.928	3.414	4.027	3.962	4.627	4.254
Kurulan Şirketlerin TR İçindeki Payı (%)	6,5	6,1	5,7	6,0	5,9	6,0	6,2	6,3	5,9
Kapanan Şirket Sayısı	860	943	1.094	1.095	991	740	644	832	601
Kapanan Şirketlerin TR İçindeki Payı (%)	7,5	7,2	7,7	7,0	7,1	6,1	5,8	6,2	6,3
YABANCI SERMAYELİ FİRMALAR	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/4**
Yabancı Sermayeli Firma Sayısı	1.540	1.682	1.800	1.944	2.100	2.239	2.422	2.568	2.633
Yabancı Serm. Firmaların TR İçindeki Payı (%)	6,0	5,7	5,5	5,3	5,1	4,8	4,6	4,4	4,3
MARKA-PATENT SAYISI	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/9**
Marka Tescil Sayısı (Adet)**	1.931	2.146	3.234	4.096	4.366	4.323	5.928	5.398	4.302
Marka Tescil Sayısının TR İçindeki Payı (%)	6,0	6,0	6,2	6,0	6,0	6,2	7,1	6,9	6,4
Patent Tescil Sayısı (Adet)**	34	31	42	59	55	86	96	77	177
Patent Tescil Sayısının TR İçindeki Payı (%)	5,3	3,7	4,1	4,7	4,2	5,0	5,4	3,9	4,7
TURİZM	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/9**
Yabancı Turist Sayısı (Bin Kişi)	1.156	1.370	1.368	1.407	1.294	1.201	672	762	808
Yabancı Turist Sayısının TR İçindeki Payı (%)	4,1	4,4	4,4	4,2	3,6	3,3	2,5	2,4	2,5
TARIMSAL ÜRETİM	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Bitkisel Üretim Değeri (Milyon TL)	3.375	3.648	4.100	3.652	5.024	5.940	7.508	7.598	-
Bitkisel Üretimin TR İçindeki Payı (%)	4,2	4,1	4,7	3,9	5,1	5,0	6,4	5,7	-
İŞ KAZALARI	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/6**
İş Kazasında Ölenlerin TR İçindeki Payı (%)	5,4	7,5	5,6	6,0	2,6	5,1	3,7	4,7	2,9
MOTORLU KARA TAŞITLARI	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018/9**
Motorlu Kara Taşıtlarının TR İçindeki Payı (%)	6,4	6,3	6,2	6,1	6,1	6,0	6,0	6,0	6,1

** III. çeyrek verileridir. ** Başvuru verileridir.*

Kaynak: TÜİK, TCMB, RİSK MERKEZİ, BUMKO, T.C. EKONOMİ BAKANLIĞI, TOBB, TPMK, T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, ISO

ÜLKE İNCELEMELERİ XXXV: PERU CUMHURİYETİ

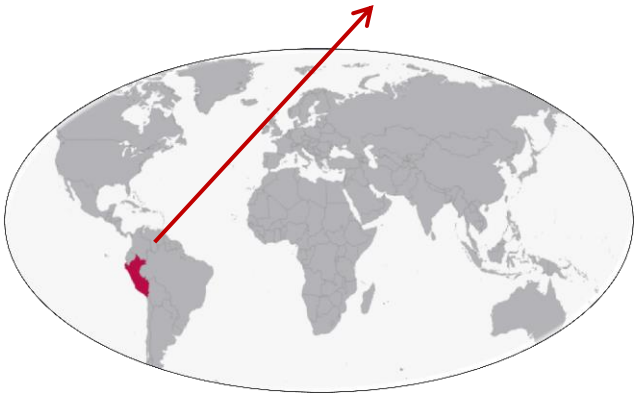

Ekonomik Yapı

Coğrafi konumuyla **Güney Amerika'nın en stratejik ülkelerinden biri olan Peru**, son yıllarda yakaladığı **ekonomik büyüme performansıyla, bölgede ve dünyada dikkat çekici bir konuma** yükselmiştir. Latin Amerika ülkeleri arasında **düşük bir enflasyon oranına ve istikrarlı bir vergilendirme sistemine sahip olması ile döviz kuru dalgalanmalarının görece daha az yaşanması**, Peru'yu ekonomik açıdan cazip kılan unsurlardır.

80'li ve 90'lı yılları siyasi çalkantılar ve ağır baskı yönetimi altında geçiren ülke, 2000'li yıllarla birlikte **liberalleşmeye ve dışa açılmaya yönelik ekonomik reform hareketlerine** ağırlık vermiştir. Günümüzde **dünya ekonomik büyüklük sıralamasında 49. sırada yer alan Peru, yüksek orta gelir düzeyli ülkeler sınıfında** yer almaktadır.

Tarım ve hayvancılık, Peru'da geleneksel bir sektör olarak, **istihdama ve ihracata önemli düzeyde katkı** sağlamaktadır. **Kahve, şeker kamışı, patates, soya fasulyesi, pamuk, deniz ürünleri ve balık yağı** sektördeki geleneksel ürünleri temsil etmektedir.

Sanayi sektöründe **tekstil başat bir rol oynarken; maden işleme, petrol işleme, gıda, kauçuk ve kimya** alt kalemleri de dikkat çekmektedir. Ulaşım ve altyapı hizmetlerini geliştirmeye yönelik çabalar, **inşaat sektörünün de önemli bir konuma yükselmesini** sağlamıştır.

Antik dünyanın büyük medeniyetlerine ev sahipliği yapmış olan Peru, **UNESCO miras listesine kayıtlı çok sayıda yerleşim alanlarıyla ve diğer kültürel zenginlikleriyle**, turizm açısından çok rağbet gören bir cazibe merkezidir.
Ekonomiye **en büyük katkıyı sağlayan sektör ise madenciliktir. Latin Amerika'da en zengin maden yataklarına sahip olan Peru'da gümüş, altın, bakır, petrol, demir, çinko, kalay ve kurşun** üretimi ilk sıralarda yer almaktadır. **Gümüş üretiminde dünyada ilk sırada yer alan ülkede**, madencilik sektörü ise **ihracatın yaklaşık %60'ını, vergi gelirlerinin %30'unu** karşılamaktadır. **Maden yataklarının henüz sadece yüzde 10'unun keşfedilmiş olması,** bu alanda ciddi bir atıl potansiyelin varlığına da işaret etmektedir.

Peru, dışa açılma sürecinin bir parçası olarak, **serbest ticaret anlaşmalarına çok önem vermiş ve Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olmanın yanı sıra, ABD, Avustralya, Singapur, Çin, Güney Kore, Japonya, Kanada, vb. büyük ekonomilerin de dahil olduğu pek çok ülkeyle serbest ticaret anlaşmaları** imzalamıştır. Ülkenin **temel ihracat ürünleri; "gümüş, altın, bakır cevherleri, işlenmiş petrol ürünleri, tekstil ve tarımsal gıda", temel ithalat ürünleri ise; "ham ve işlenmiş petrol, kara taşıtları, telefon ve iletişim cihazları ve bilgi işlem makinaları"** şeklindedir.

İş Yapma Kolaylığı Endeksi'nde Latin Amerika'da üst sıralarda yer alan Peru, genel sıralamada da **68./190** sırada yer almaktadır. Ülkedeki **limanların Güney Amerika, Kuzey Amerika ve Asya pazarlarını birleştirici bir köprü vazifesi görmesi,** doğrudan yabancı yatırımların gelişmesini sağlamıştır. **Madencilik ve finans sektörleri, yabancı sermaye açısından ön plana çıkmaktadır.**

ÜLKE İNCELEMELERİ XXXV: PERU CUMHURİYETİ

Türkiye- Peru İlişkileri

İki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin başlangıcı, **1950'li yıllara kadar** uzanmaktadır. 1998'de Türkiye tarafından tesis edilen **"Latin Amerika ve Karayipler Eylem Planı"**, bölgedeki diğer ülkelerle birlikte, Peru ile olan ilişkilerde de **yeni ve vizyoner bir dönemin başlangıcını** sağlamıştır. **Vize muafiyeti de dahil olmak üzere farklı alanlarda işbirliği anlaşmaları** imzalanmasının yanı sıra, özellikle son yıllarda, ilişkilerin **ekonomik ve ticari boyutta da ivme kazanmasına yönelik atılan adımlar** dikkat çekmektedir. **2016'da Türkiye tarafından Peru'ya Cumhurbaşkanlığı düzeyinde ilk resmi ziyaret** gerçekleştirilmiş ve **ticari ilişkilerin geliştirilmesi başta olmak üzere farklı alanlarda işbirliği kültürünün artırılmasına yönelik 5 yeni anlaşma** imzalanmıştır.

İki ülke arasında **serbest ticaret anlaşması sağlanmasına yönelik başlatılan müzakereler**, ticari ilişkilerin yakın gelecekte daha da artacağına işaret etmektedir. Türkiye'nin Peru'ya olan **temel ihracat ürünleri, "demir-çelik ürünleri, ticari araçlar, balık yağları, pamuk ipliği, motorlu taşıt aksamları, inşaat aksamları"** iken **temel ithalat ürünleri ise "tarım ve gıda ürünleri, deniz ürünleri, çinko, bakır, kalay"** şeklindedir.

Peru, **Türkiye'den gelecek yatırımlara çok önem verdiğini ve ülkelerindeki iş dünyasının Türk yatırımcılara cazip olanaklar sunduğunu**, resmi ziyaretlerde sıklıkla dile getirmektedir. Yatırımların **vergi indirimleriyle teşvik edildiği** ülkede **öncelikli sektörler; "madencilik, elektrik, enerji, tarımsal gıda, balıkçılık, tekstil, inşaat, turizm"** olarak dikkat çekmektedir. Yatırımlarla ilgili her türlü bilgiye, Peru **Yatırım Teşvik Ajansı'ndan** erişilebilmektedir. **(www.investinperu.pe)**

PERU ÜLKE PROFİLİ (2017)

Nüfus (Milyon Kişi)	32,2
Nüfus Artış Hızı (%)	1,2
GSYİH (Milyar Dolar)	211,4
GSYİH (%)	2,5
Kişi Başı GSYİH (Dolar)	6.572
Enflasyon Oranı (%)	1,4
İşsizlik Oranı (%)	6,7
İhracat (Milyar Dolar)	44,0
İhracatta ilk 5 Ülke	Çin, ABD, İsviçre, G. Kore, Hindistan
Temel İhracat Ürünleri	Kıymetli metaller, Mineral yakıtlar, Meyvalar, Bakır, Kahve
İthalat (Milyar Dolar)	39,7
İthalatta ilk 5 Ülke	Çin, ABD, Brezilya, Meksika, Ekvator
Temel İthalat Ürünleri	Mineral yakıtlar, Elektrikli makinalar, Motorlu kara taşıtları, Plastik
Cari Denge (%; GSYİH)	-1,3
İmalat Sanayi (%; GSYİH)	13,2
Tarım (%; GSYİH)	6,2
Sanayi (%; GSYİH)	37,5
Hizmetler (%; GSYİH)	56,3

Kaynak: IMF, Dünya Bankası

PERU KÜRESEL DIŞ TİCARET PROFİLİ (2017)

İHRACAT ÜRÜNLERİ	(Milyar $)	İTHALAT ÜRÜNLERİ	(Milyar $)
Metal cevherleri, cüruf ve kül	16,6	Mineral yakıtlar ve yağlar	5,7
Kıymetli, yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller	7,4	Nükleer reaktörler, kazanlar, makinalar	5,1
Mineral yakıtlar ve yağlar	3,5	Elektrikli makina ve cihazlar	4,3
Yenilen meyvalar, sert kabuklu meyvalar	2,4	Motorlu kara taşıtları	3,8
Bakır ve bakırdan eşya	2,2	Plastikler ve mamulleri	1,9
Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri	1,7	Hububat	1,5
Kahve, çay, paraguay çayı ve baharat	0,9	Demir ve çelik	1,3
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	0,8	Demir veya çelikten eşya	0,9
Çinko ve çinkodan eşya	0,8	Muhtelif kimyasal maddeler	0,8
Balıklar ve kabuklu hayvanlar	0,7	Eczacılık ürünleri	0,7

Kaynak: Trademap (İlk 10 ürünü yansıtmaktadır.)

TÜRKİYE – PERU TİCARET PROFİLİ (2017)

Fasıl Adı	Türkiye'nin Peru'ya İhracatı (Milyon $)	Fasıl Adı	Türkiye'nin Peru'dan İthalatı (Milyon $)
Demir-çelik ana sanayi	33,8	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	38,7
Özel amaçlı makineler	8,9	Bitkisel ürünler; meyve ve sebze	18,7
Motorlu kara taşıtları ve motorları	6,3	Et, balık, sebze, meyve, katı ve sıvı yağlar	8,9
Et, balık, sebze, meyve, katı ve sıvı yağlar	5,5	Kum, kil ve taş ocakçılığı	1,9
Ana kimyasal maddeler	5,2	Ana kimyasal maddeler	1,9
GENEL TOPLAM	108,5	GENEL TOPLAM	75,6

Kaynak: TÜİK